

6360 SAYILI KANUN ÖLÇEĞİNDE ELEKTRONİK ERİŞİMİN YEREL KATILIMA ETKİSİ

Öğr. Gör. Dilek TOPCU
İstanbul Ayvansaray Üniversitesi
dilektopcu@ayvansaray.edu.tr

ÖZ

Küreselleşme, bilgi toplumu ve beraberinde gelen değişim, tüm yönetsel yapıları değişime zorlamıştır. Kamu yönetiminin değişen yüzünü il ölçeğine yansıtan son düzenleme 6360 sayılı Kanun, belirlenen ölçekte demokratik katılımı güçlendirmeyi hedeflemektedir. Ancak; katılım-yerelleşme, ölçek-koordinasyon ilişkisinde etkinlik arayışı, uygulama sürecinde yerel katılımı işlevsizleştirebilmektedir. Oysa; hizmet sunabilmek, kırsal kalkınma ve kentsel gelişimi aynı ölçekte sürdürebilmek için etkili katılım süreçleri işletilmelidir. Bu kapsamda; il ölçeğinde yönetimin olası dezavantajlarını elektronik katılım yoluyla azaltmak mümkün mü sorusu akıllara gelmektedir. Çalışma, bu soruyu derinleştirme amacındadır. Büyükşehir olan on dört belediyenin e-katılım profili üzerinden, elektronik erişimin yerel ölçekte katılıma etkisi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: 6360 sayılı Kanun, ölçek ve e-katılım

Law Number 6360 Local Participation Effect of Electronic Access

Abstract

Globalization, the information society and the change that comes along force all the administrative structures to change. The last regulation, which reflects the changing face of public administration at the provincial scale, is aimed at strengthening democratic participation in the determined scale. However participation-localization, search for efficiency in relation to scale-coordination may deregulate local participation in the implementation process. Nevertheless effective participation processes should be operated to provide services, to sustain rural development and urban development at the same scale. In this scope; It is possible to reduce the potential disadvantages of management in the provincial dimension through electronic participation. The presentation aims to deepen this question.

Keywords Law Number 6360, scale and electronic participation

1. GİRİŞ

Küreselleşme sürecinde bilimden ekonomiye, siyasetten iletişime, teknolojiden yönetime pek çok alanda değişim yaşanmıştır. Değişimin yönetimde başarılı olmak isteyen gerek kamu gerekse özel sektör yapıları, bu süreçte farklı olanla var olanları buluşturmanın yollarını aramıştır. Değişime uyum sağlayamayan her türlü durumdan; yeni olanın getirileri ile zararsız çıkmak isteyen ülkeler, etkinliğini yitiren anlayış ve yapıları alternatif olacak yeni yaklaşımlar geliştirmiştir. Değişim çağında, kamu yönetimi geleneksel yapısının özel sektör karşısındaki pasif görüntüsü; yönetim anlayışının tüm kesimler tarafından sorgulanmasında önemli bir etken olmuştur. Bilgi ve iletişim ekseninde güçlenen bu sorgulama 1980'li yıllarda kamu yönetimi uygulamalarında dönüşümü başlatmış, devletin küçültülmesi gerekliliği gündeme gelmiştir (Özer, 2005: 13-14). Özel sektörün benimsediği yönetim tekniklerinin kamu örgütleri tarafından uygulanmasını sağlayarak kamu yönetimi; esnek örgüt yapıları, yumuşak hiyerarşi, adem-i merkezîyet düşüncesi ile yerel yönetimlerin güçlendirilmesi temelinde minimal devlet yönünde evrilmeye başlamıştır (Çevikbaş, 2012:11-15).

20. yüzyılın sonunda sermayenin, malların ve bilginin serbest dolaşım hızının artması ile ortaya çıkan küreselleşme, başta kamu yönetimi, kentler ve yerel yönetimler olmak üzere, yerleşik tüm kavram ve kurumların değişim sürecini başlatmıştır. Küreselleşme ve beraberinde kamu yönetiminde meydana gelen dönüşüm, hızlı kentleşme eğilimi ile kentsel alanlarda ortaya çıkan nüfus yığılımları, hizmet taleplerinin karşılanmasında meydana gelen gecikmeler ve yetersizlikler, metropol kentsel alanlara yönelik yönetsel arayışlarında sebebi olmuştur (Topcu, 2015: 1-2). Özellikle metropoliten alan ölçeğinde meydana gelen çarpık

kentleşme, hizmetlere erişim güçlüğü, hizmet sunumunda ortaya çıkan eşitsizlik, yerel yönetim birimleri arasındaki koordinasyonsuzluk, yetersiz işbirliği, kaynak israfının ortaya çıkması gibi sorunlar genel anlamda kentsel büyümenin yönetilmesini gerektirmiştir. Bu gereklilik, kentsel alanlarda etkin hizmet sunumunu gerçekleştirebilmek üzere yeni yönetim modellerinin gündeme gelmesine neden olmuştur (Gül ve Batman, 2013: 20).

Dünya'da yaşanan hızlı kentleşme süreci pek çok değişim hareketini beraberinde getirmektedir. Bu değişim nüfus dalgalanmalarının yaşandığı kentsel alanlarda daha etkili hissedilmektedir. Nüfusu milyonlarla ifade edilen kentlerde ortak kullanım alanlarının genişlemesi, kentsel alanlardaki yoğunluğun artmasına neden olmaktadır. Bu yoğunluk kentlerin klasik yönetim modelleri ile yönetilmesini zorlaştırmakta, yeni model arayışları ön plana çıkmaktadır. Bu arayış temelinde Türkiye'de yapılan son düzenleme 6360 sayılı Kanun'dur¹. Kanunun temel gerekçelerinden biri belirlenen ölçekte demokratik katılımın etkinleştirilmesi ve yerel katılımın güçlendirilmesidir². Katılım-yerelleşme ve ölçek-koordinasyon ilişkisinde etkinliği sağlamak amacıyla belirlenen ölçek; yerel halkı, yerel katılım mekanizmalarından uzaklaştırabilmektedir (İzci ve Turan, 2013: 136). Bu yönüyle, gerekçede belirtilen demokratik katılımı güçlendirme hedefinin mevcut deneyimlerle ne ölçüde uyumlu bir görüntü ortaya çıkaracağı önemli bir göstergedir. Büyükşehir belediye sınırlarında hizmet taleplerine hızlı cevap verebilmek, kırsal kalkınmayı ve kentsel gelişimi aynı ölçekte sürdürebilmek için etkili uygulama süreçlerinin işletilmesi gerekmektedir. Bu gereklilikle, yeni sistemin geniş ölçekte uygulanacak olmasından kaynaklanan dezavantajı elektronik erişim tekniklerinin etkin kullanımı ile azaltmanın mümkün olabilir mi sorusu akıllara gelmektedir.

Bu çalışma, "nasıl bir kamu yönetimi" temel sorunsalı çerçevesinde; yeni kamu yönetimi anlayışı ile dillendirilen e-dönüşüm kavramını büyükşehir belediyeleri ekseninde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu genel perspektiften özele geçilmesini sağlayan *il ölçeğinde yönetimin olası dezavantajlarını elektronik katılım yoluyla azaltmak mümkün mü sorusudur*. Çalışmada, 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesi olan on dört belediyenin e-katılım ile e-hizmet durumları web sayfaları üzerinden içerik analizleri yoluyla değerlendirilecek; bilgi ve iletişim teknolojilerinin yeni büyükşehir belediyelerinde ne düzeyde etkili olduğu tespit edilmeye çalışılacaktır.

2. KAMU YÖNETİMİNDE (E) DÖNÜŞÜM

Yeni kamu yönetimi, klasik anlamda iş yapmaya dayalı olan kamu örgütlerinin, yapısı ve işleyişine yöneltilen eleştirilerin; küreselleşme ve teknolojik gelişmelerle güçlenen bilgi toplumu ile birleşmesi sonucu ortaya çıkmıştır (Çevikbaş,2012:15). Bu süreçte, iletişimin ve insan dolaşımının artması, kentler ve ülkeler arası karşılıklı etkileşimi beraberinde getirmiştir. Karşılıklı etkileşim ve çok boyutlu ilişkiler mevcut yönetsel yapının belirlediği keskin sınırların aşınmasında önemli bir etken olmuştur (Canpolat, 2009: 8). Tüm dünyada etkisini hissettiren bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler; hesap verebilirlik, saydamlık, etkinlik ve verimlilik gibi kavramların etkisiyle tüm yönetsel yapılarını, bilgi ve iletişim yöntemlerinin etkin kullanımı yönünde değişime zorlanmıştır (Aydın ve Kiracı, 2014: 32). Bu süreçte kamu yönetiminde yeni arayışlara neden olan etkenleri; ekonomik, sosyal, siyasal ve teknolojik etkenler olarak sıralamak mümkündür.

Kamu yönetiminin değişen yüzü, özellikle ekonomi alanında daha belirgindir. II. Dünya savaşı sonrasında ortaya çıkan sosyal devlet anlayışı, devletin her alanda etkin görev üstlenmesi yönünde uyarıcı olmuştur. Kamu harcamalarındaki artış, yönetsel alanda söz konusu olan hizmet yükü, kamu harcamalarının kamu hizmetlerine dönüşme sürecinde oluşan kayıp ve gecikmeler, kötü yönetim ve yolsuzluk algısı, kamunun kendisinden beklenen çıktıları üretmemesi ve sunduğu hizmetlerde yeterince verimli olmadığı algısının oluşmasıyla mevcut yönetim anlayışı sorgulanmaya başlamıştır. Bu sorgulama, hakim yönetsel kültürün yeniden yapılandırılma gerekliliğini ön plana çıkarmıştır (Erkan, 2008: 48).

¹ On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

² 6360 sayılı Yasanın gerekçesi için bkz.:<http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0690.pdf>

Toplumların yaşadığı sosyal değişim, kamu yönetiminde reform ihtiyacını ortaya çıkaran diğer bir nedendir. Küresel iletişim ve beraberinde gelen değişim, vatandaşların kamu yönetimi ve yöneticilerine yönelik beklentilerini farklılaştırmış; özel sektörde mal ve hizmet sunumunda yaşanan gelişimler ekseninde kamu hizmetlerinin sunumunda da benzer beklentiler ortaya çıkmıştır. Hizmetlerin farklı kişi veya gruplara göre çeşitlendirilmesi ve bireyin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik programların oluşturulması yönünde talepler artmış; yükselen eğitim seviyesi ve bilgiye erişimin kolaylaşması bu beklentilerin artışı tetiklemiştir (Erkan, 2008: 36).

Kamuda reform arayışını güçlendiren diğer bir etken siyasal temellidir. Halkın ve sivil toplum örgütlerinin kararlara daha fazla katılma isteği kamu yönetimindeki değişim arayışlarını hızlandırmıştır. Temsili demokrasinin halkın yönetime katılmasına yeterince izin vermediği, daha fazla katılım için yeni mekanizmaların oluşturulması gerekliliği vurgulanmıştır (Erkan, 2008: 48).

Bilgi toplumu dinamiklerini güçlendirilen teknolojik gelişmeler, daha hızlı haberdar olma ve elektronik hizmetlerden faydalanabilme, kamusal hizmet sunumlarında mekana bağlılık durumunu ortadan kaldırmıştır. Bu değişim, hizmet talep eden vatandaşlara zaman kazandırmış; bilgi toplumunun getirileri ile hizmet talebinin niteliği değişmiştir (Erkan, 2008: 37). Değişen nitelik ve artan talep sayısı, kamusal örgütlerinde bu yönde evrilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Kamu yönetsel yapıları, bürokratik organizasyonlar yerine daha esnek yapı ve vatandaşın ihtiyaçlarındaki değişimlere daha hızlı cevap veren örgüt tiplerini oluşturmaya yönlendirilmiştir. Bu yönlendirme kamu örgütlerini yönetsel reform yapma konusunda tetiklemiştir (Erkan, 2008: 37-38). Kamu yönetimine yönelik beklentilerin değişmesi, artan iş yükü sebebiyle hizmet sunumunda meydana gelen gecikmeler, demografik büyümenin doğal sonucu olarak ortaya çıkan ek finansman ihtiyacı, büyüyen bir yapı içinde meydana gelen koordinasyonsuzluk vb. güçlükler yönetimde değişimi hızlandırmıştır. Değişimin hızlanması ve kapsamının farklılaşması yönetsel dönüşümü de çok boyutlu hale getirmiştir (Özer, 2005: 19). Bu çok boyutluluğun bir yansıması da elektronik (e)-dönüşümdür.

Geleneksel yönetim anlayışının e-dönüşüm kavramı ekseninde yeniden yapılandırılmasında önemli bir etken, vatandaşın bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik bilgi ve ilgi artışıdır. Bu süreçte devlet dairelerinde geçirilen sürelerde azalmaların görülmesi, kullanıcıların/vatandaşların internet üzerinden ucuz, hızlı ve kolay işlem yapabilme imkanına sahip olabilmesi, zamana ve mekana bağlılık engelinin ortadan kaldırılmasına yönelik uygulamaların merkezi ve yerel yönetimler eliyle geliştirilmesi geleneksel yönetim anlayışının önemli ölçüde dönüşümünü mümkün kılmıştır (Aydın ve Kiracı, 2012: 32). Kamu yönetiminde modernleşme ve yeniden yapılanma çalışmalarının küreselleşme dinamikleriyle şekillenmesinde önemli rol oynayan bilgi ve iletişim teknolojileri; kamusal ve yerel örgütlenmelerin hızlı hareket edebilen, ihtiyaca dönük uygulamaları hayata geçirebilen etkin yapılara dönüşmesine imkan sağlamıştır (Şahin, 2007: 165).

Toplumsal, siyasal ve yönetsel dönüşüm süreçlerinin hızlı ve etkili işlenmesini sağlayan bilgi ve iletişim teknolojileri, vatandaş algısını bu yönde kuvvetlendirmiştir. Toplumsal yapı içinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanım alanının genişlemesi ve işlevselleşmesiyle, vatandaşların kamu kurumlarından beklenti ve taleplerinin farklılaştığı, internet kanalıyla bilgi ve hizmet talep etme konusunda ilgilerinin gün geçtikçe arttığı gözlenmektedir (Acılar, 2012: 125). Teknolojik gelişmelerin sosyolojik değişimleri etkilediği yönündeki söylemin, kamu ve yerel örgütlenmeleri üzerinde vücut bulduğu görülmektedir (Karkın, 2012: 43). Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak vatandaşa sunulan hizmetler; kaynak kullanımında azalma, hızlı ve etkin hizmet, hizmet memnuniyeti, şeffaflık, verimlilik gibi yeni yönetsel anlayış ilkeleri bu yönde yansıma bulmuş; yeni kamu yönetimi anlayışının önemli getirilerinden biri olan e-dönüşüm ve bu dönüşümün kamuda yeniden yapılanma süreçlerine yansımaları elektronik hizmet uygulamalarını gündeme getirmiştir (Eroğlu, 2010: 228).

E-dönüşüm, demokratik katılım süreçlerinin aktif işleyişini sağlayacak bir kamu yönetimi dönüşümü; bilgi toplumu stratejisi içinde kurumsal yapılanma ve yönetim mekanizmalarının uygulamaya geçirilmesinde zaman ve kaynak tasarrufu sağlayacak hızlandırıcı bir mekanizmadır (Altınok,2005:162). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin küresel yayılımı, ulusal ölçekte kamu hizmetlerinin görülme biçimlerini de değiştirmiştir. Bu süreçte internet kullanımının yaygınlaşması ve vatandaşlar tarafından yoğun ilgi görmesi, kamusal hizmetlerin bu ilgi içinde yer almasına zemin hazırlamıştır. Kamu bilgi ve hizmetlerinin internet vb. elektronik erişim

çerçevesinde sunulmasına yönelik beklentilerde artış görülmüştür. Küresel, ulusal ve yerel ölçekte bu yönde artan taleplerle e-dönüşüm süreci e-devlet boyutuyla uygulamada karşılık bulmuştur (Yıldırım ve Öner, 2004).

Bilgi toplumu yansımaları ve bilişim teknolojilerinin küresel ölçekte yayılımı ve özellikle internet erişiminin yaygınlaşmasına bağlı olarak; kamu yönetiminden beklenti etkin, şeffaf, verimli, katılım eksenli bir yönetim anlayışına dönüşmüştür. Bu dönüşüm, vatandaşlara devlet tarafından sağlanan hizmetlerin elektronik ortamda sunulması anlamına gelen e-devlet kavramını ortaya çıkarmıştır (Aydın ve Kiracı,2014:33). 21. yüzyılda kilit bir kavram olarak e-devlet, geleneksel devlet yapılanmasını bilgi ve iletişim teknolojileriyle elektronik dönüşüm yönünde değişime zorlamıştır (Acılar,2014:126). Kamuda yeniden yapılanma yönünde çağdaş yapısal değişimleri hayata geçiren devlet; bilgi teknolojileri yoluyla vatandaşa daha hızlı, güvenilir, kolay ve verimli hizmet sunma hedefini benimsemiştir (Aydın ve Kiracı, 2014:33).

Devletin elektronikleşme süreci ve hizmet sunma yöntemlerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin esas alınması; e-yönetim, e-devlet, e-belediye, e-demokrasi, e-katılım vb. kavramlar ekseninde geleneksel yönetim anlayışında kapsamlı bir dönüşüm meydana getirmiştir. Elektronik dönüşüm ve beraberinde internet kullanımının yerel yönetimlere yansımaları olarak ifade edilen e-belediye; belediyelerin gerçekleştirmiş olduğu mal ve hizmet sunumlarını vatandaşlara internet yoluyla iletmesi ve bu yolla vatandaşların yönetime daha fazla katılması olarak tanımlanmaktadır (Aydın ve Kiracı,2014:36). E-dönüşüm sürecinde belediyeler, web teknolojileriyle hizmet sunumlarını işletmeye başlamıştır. Bu süreçte e-devlet kavramının e-belediye kavramı ile çeşitlenmiş; çoğu belediye kendi web sitesini kurmuştur (Arıcılar, yıl: 126). e-belediye uygulamada yalnız web sayfası kurmak değil; aynı zamanda yönetsel, toplumsal ve bilgilendirme temelli tüm süreçlerin, zaman ve mekana bağlı olma durumu ortadan kaldırılarak; hızlı, etkin, şeffaf ve vatandaş katılımına imkan sağlayacak şekilde elektronik ortamda işletilebilmektir (Henden ve Henden, 2005: 56).

3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE: KATILIM VE E-KATILIM

Küresel, siyasal ve yönetsel düzlemde ortaya çıkan söylem ve anlayışların etkisiyle, vatandaşların kendilerini etkileyen kararlara yerel ve ulusal düzeyde katılma eğilimleri artmıştır. Vatandaşların katılım talepleri, genel çerçevede demokratik idealler ekseninde tanımlanmaktadır (Sobacı ve Altınok, 2011:790). Bu kapsamda, kavramsal çerçevede katılıma yönelik farklı tanımlara rastlamak mümkündür. En sade şekliyle katılım, yerel sorunlara ve hizmetlere dönük vatandaş katkısı olarak tanımlanmaktadır (Hansen ve Prospero, 2005: 617'den aktaran Karkın, 2012: 44). Bir başka tanımlamada katılım, vatandaşların ilgi, ihtiyaç ve değerlerinin, siyasa yapım süreçlerine yansıtılması olarak ifade edilmiştir (Parlak ve Sobacı, 2010:76). Bir diğer tanımlamaya göre katılım; vatandaşların birer paydaş olarak yönetsel düzlemdeki karar alma ve uygulama süreçlerine örgütsel boyutta dahil olmasıdır (Karkın ve Çalhan, 2011: 808). Diğer bir tanımlamada ise katılım; dar anlamda, seçim süreçlerine katılım; geniş anlamda, bürokrasi ve siyasal karar alma süreçlerinin her aşamasına katılım olarak tanımlanmaktadır (Nie ve Verba, 1978: 46-47'den aktaran Çukurçayır, 2005: 214).

Yönetsel ve siyasal çerçevede vatandaşın karar verme sürecinde aktifliğini ön plana çıkaran katılım kavramı farklı şekillerde tanımlanmakla birlikte aynı ana temaya vurgu yapmaktadır. Bu vurgu, karar verme süreçlerinde vatandaşların varlığına temas etmekte; vatandaşların alttan üste görüş ve önerilerini sürece yansıtarak siyasa oluşumuna katkılarına yöneliktir (Karkın ve Çalhan, 2011: 809).

Yeni yönetim anlayışının etkisiyle, yönetsel mekanizmaların bilgi ve iletişim teknolojilerini benimsenmesi katılım kavramını çeşitlendirmiştir. Bilgi teknolojilerinin kamu yönetimi içindeki kullanımının özellikle 1990'lı yıllarda yaygınlaşması ve 2000'li yıllarla birlikte bilgi teknolojilerinin her alanda dönüşüm sürecinin bir parçası haline gelmesi, vatandaşların sürece dahil edilmesi yönünde arayışlarda etkili olmuştur (Karkın, 2012: 49). Yönetimde dönüşümün elektronik erişim kullanımlarıyla hızlandırılması e-devlet kavramıyla eş zamanlı bir seyir izlemiştir. e-katılımın bir üst kavramı olarak ifade edilen e-devlet; yönetsel alanda vatandaş katılımının sağlanması ve kamu hizmeti üreten tüm kurum ve kuruluşların örgütsel yapıları arasında yönetişimin hayata geçirilmesidir (Karkın,2012: 50). Karkın ve Çalhan'a göre e-katılım "e-devletin talep yönü" olarak ifade edilmektedir (Kalkın ve Çalhan, 2011: 61). e-devlet ve e-katılım kavramları arasındaki ayrışma şu şekilde ifade edilmektedir. e-devlet süreci; yönetimden vatandaşa, bireylere ve örgütlere ve kendi içerisinde gerçekleşen süreçleri anlatırken; e-katılım birey ve örgütlerden yönetime doğru işleyen bir süreci ifade edilmektedir (Shaw,

2009: 7'den aktaran Karkın, 2012: 51). Bu yönüyle e-belediye sistemi, belediyenin kendi içinde tanımlanan, birimler ve yetkililer tarafından kullanılması düşünülen bir sistem değildir. Aksine, belediye birimleri ve bilgi alışverişine gereksinim duyan her vatandaşın kullanımına açık, şeffaf bir sistemdir. Bu niteliği ile katılımcı demokrasinin işletilmesi mümkün olmaktadır (Çoruh, 2008:4). e-katılımın talep yönünü ifade etmeye dönük olarak Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü e-katılım olgusunu "e-participation" yerine " e-engaging", "e-enabling", "e-enpowering" gibi kavramsal çerçevede vatandaşın karar alma ve uygulama süreçlerine doğrudan dahil edilmesinin ön plana çıkarıldığına vurgu yapmaktadır³ (Karkın ve Çalhan, 2011: 64).

Vatandaşların kendilerini ilgilendiren kararların oluşum ve uygulama süreçlerine katılımı demokrasi kavramı çerçevesinde paylaşılabilir. Bu kapsamda e-demokrasi kavramsal çerçevesinde katılım olgusu için üç temel aşama ön plana çıkarılmaktadır. İlk aşama, katılıma imkan sağlayan araç ve mekanizmaların oluşturulmasıdır. Diğer aşama, vatandaş katılımının sağlanabilmesi için teknolojik olanakların temin edilmesi; son aşama ise, vatandaşların siyasa oluşum süreçlerine alttan üste katkı vermeleri olarak ifade edilmiştir (Karkın ve Çalhan, 2011: 809).

4. YEREL YÖNETİMLER VE E-KATILIM

Yerel yönetimler, merkezi yönetimin hiyerarşik denetimi dışında mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçları halkın doğrudan seçtiği karar organları eliyle karşılayan, demokratik ve özerk yönetim yapılarıdır (Sobacı ve Altınok, 2011: 790). Tarımda makineleşmeyle kırsal nüfusun kentsel alanlara yönelmesi ve kentsel alanlarda yoğunlaşan nüfusun artan ve çeşitlenen talepleri yerel yönetimlerden hizmet yükünü arttırmıştır. Bu süreçte, hizmette halka yakınlık prensibiyle görevlerini yerine getiren belediyeler ön plana çıkmaktadır (Şahin, 2007:162). Yeni kamu yönetimi anlayışı, küresel düzeyde gerçekleştirilen ortaklıklar, katılım süreçleri ulusal düzeyde yerel yönetimlere yönelik farkındalığın artmasında etkili olmuştur. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin merkezi yönetim mekanizmasındaki elektronik dönüşüm, yerel yönetimler üzerinde de benzer şekilde hissedilmiştir. Özellikle belediyeler bu süreçte yönetsel yapılarının aldığı kararları, planlama ve kontrol süreçlerini, gerçekleştirdiği tüm hizmet ve faaliyetleri internet teknolojilerini kullanarak vatandaşa ulaştırmaya yönelik çalışmalar yapmış, e-belediye kavramının güçlenmesinde önemli rol oynamıştır (Çoruh, 2008: 4).

E-belediye, geleneksel yönetim anlayışının mekan ölçeğinde tanımlanan hizmet tarzının, mekan dışına çıkarılarak 7 gün 24 saat vatandaşın talep ettiği bilgiye ulaşabilmesini sağlayan mekanizma olup; belediye yönetimlerinin aldığı tüm kararlarda, planlamalarda, denetimlerde vb. halkın sürece dahil edilmesinde elektronik erişimin kullanılması olarak ifade edilmektedir (Çoruh, 2009). E-belediye aracılığıyla, vatandaşa kamu hizmeti sunan belediyelerin; kente yönelik hizmetlerini bilgi ve iletişim teknolojileri destekli düzenlemelerle kentlilere ulaştırması mümkün olmaktadır. Belediye yönetiminin yönetsel ölçekte aldığı kararların paylaşımı, halkın istek ve şikayetlerinin mümkün olan en hızlı şekilde ilgili birimlere iletilmesi, kurumlar arası iletişim ve vatandaşların bireysel katılım süreçlerini işleterek demokratik katılımın sağlanması e-belediye uygulamaları ile kolaylaşmaktadır (Henden ve Henden, 2005:56). E-belediyeciliğin bir web sitesi görüntüsünden öte yönetsel ve toplumsal bilgilendirme amaçlı süreçleri, zaman ve mekan sınırlılıklarından uzaklaştırarak; hızlı ve etkin hizmet sunumlarının gerçekleşmesine imkan sağlayan elektronik ortam olarak ifade etmek mümkündür (Henden ve Henden, 2005: 64). Zamana ve mekana bağlılık kalıplarından uzaklaşarak, talep ve hizmet arasındaki zamanı azaltan, bu kapsamda vatandaş memnuniyetini artıran elektronik belediye hizmetleri daha şeffaf, daha etkin ve verimli gerçekleştirilebilmektedir. Bu kapsamda e-devlet için geçerli olan ilkeler, uygulama süreçleri ve beklentiler e-belediye hizmetlerine içermektedir (Şahin, 2007: 166).

Vatandaşa hizmet sunan en yakın birim olarak tanımlanan yerel yönetimler, elektronik erişim seçenekleriyle yerel katılımı güçlendirmektedir. Var olan yönetsel süreçlerin bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımıyla yeniden yapılandırılması; yerel halk ile yöneticilerin etkileşim halinde olmasına imkan sağlayan uygulamaların varlığı, yerel hizmetlerin elektronik uygulamalardan yararlanarak daha ucuz, hızlı ve etkin gerçekleştirilmesi ve daha ulaşılabilir hale gelmesi mümkün olabilmektedir (Yıldırım ve Öner, 2004: 53).

³ OECD ilgili kaynağı "Promise and Problems of e-Democracy: Challenges of On-line Citizen Engagement"

Belediye hizmetlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanarak sunulmasında e-belediye ilkeleri şunlardır; (Polat, 2006:10-11)).

- Hizmetlere farklı erişim seçenekleri sunmak,
- Kullanıcılara kendi işini yapma olanağı sağlamak,
- Tek duraklı hizmet anlayışı,
- Hizmetlerin tasarımında kullanıcıların sürece katılmasını sağlamak,
- Vatandaş odaklılık,
- Belediye hizmetlerini diğer kamu hizmetleri ile birleştirilmesi ve yeni hizmetlerin geliştirilmesi

Yerel yönetimler ile demokrasi arasındaki yakın ilişki, vatandaşın katılım mekanizmalarını işleten en yakın yönetsel birim olmasıyla söz konusu olmuştur. Vatandaşa en yakın birim olarak hizmet sunan belediyeler; etkin ve rasyonel kamu hizmetinin sunulmasında rol alan birim olarak katılım, şeffaflık, hesap verebilirlik gibi yeni yönetsel değerlerin var olduğu yapılar olarak ön plana çıkmıştır (Sobacı ve Altınok, 2011: 791).

Bu çerçevede demokratik yönetişimin hayata geçirilmesinde e-belediye ilkeleri şunlardır (Polat, 2006:25-27).

- Kamu bilgilerine erişim ve saydamlık,
- Çevrimiçi katılım ve danışma,
- Oy kullanma ve yerel temsil,
- Sosyal dışlanmayı önleme ve sivil toplumu geliştirme.

Belediyelerin ölçek-etkinlik ilişkisinde ön plana çıkan, kaynak kullanımlarında verimliliğin sağlanmasıdır. Bu kapsamda belediye kaynaklarının verimliliği, kente yönelik tüm bilgilerin erişilebilir olmasıyla mümkün olur. Kentsel faaliyetler, kentte yaşanan gelişmeler, kentsel yönetim hakkındaki bilgiler vb. bir sistem çerçevesinde paylaşıldığında ilgililere ulaştırıldığında ve bu yönde geri dönüşlerin takip edilmesine imkan sağlayan iletişim mekanizmaları geliştirildiğinde; elektronik erişimin işlevselleşmesi mümkün olabilmektedir (Çoruh,2008:3). Bu kapsamda yerel yönetimlerin e-belediye uygulamalarına geçiş süreci beş aşamada mümkün olmaktadır (Güler, 2001; Çoruh, 2008:3).

1. Bilgisayarlaşma: Belediyedeki tüm birimlerde bilgisayar kullanımının sağlanması.

2. Otomasyon: Belirli standartlar çerçevesinde belediye iş süreçlerine yönelik programlar yazılması ve bu düzenlemenin bilişim sistemleriyle entegrasyonu.

3.İnternet Kullanıcılığı: Belediye çatısı altında görev yapan herkesin internete bağlanabilmesi

4.WEB Site Kurma: Belediyenin yüzü niteliğinde bir e-belediye web sitesinin var olması.

5.Yönetimi İnternete Taşıma: Belediye tarafından vatandaşa sunulacak tüm hizmetlerin elektronik erişim düzlemine taşınması

Yukarıda sıralanan aşamaları gerçekleştirerek elektronik erişimi kullanan yerel yönetimler yeni yönetim anlayışı çerçevesinde hesap verebilirlik, saydamlık, etkinlik ve verimlilik ilkelerini hayata geçirebilmektedir. Belediye düzleminde hizmetlerin internete taşınması olarak ifade edilen e-belediye yapılanma süreci üç temel aşamada gerçekleşmektedir (Güler, 2001:6).

1.Belediye içi mali, personel, yazı işleri, imar planlaması vb. yönetim süreçlerinin otomasyonu,

2. Kentte yaşayanları şikayet, istek ve görüş bildirimlerinin; belediye yetki alanındaki iş ve işlemler konusunda bilgi alma istemlerinin, belediyelerin iş yeri açma, proje onaylatma gibi ruhsat-izin alma-onay başvurularının; belediye tarafından tahsil edilen yasal ödemelerin internet üzerinden yapılması

3.Yerel yönetime ilişkin temel veri ve bilgilerin, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilintilendirilerek paylaşılması

Bilgi toplumunda, eğitim seviyesinin artması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanım alanının genişlemesi, elektronik erişim kullanan kişi sayısının artması; vatandaşların devletten ve yerel yönetimlerden hizmet beklentilerini arttırmıştır (Henden ve Henden, 2005:49). Bu eksende, yerel halka hizmet sunan belediyeler, yönetim anlayışındaki değişim ve gelişmeler ışığında e-hizmet ve e-katılım uygulamalarını çeşitlendirmektedir. Bu değişim düşüncesinin temelinde e-belediye uygulamalarından beklenen faydaları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Acılar, 2012:132; Şahin,2007:168; Çoruh,2008:6; Karkın,2011:56).

- Vatandaşların internet üzerinden gerçekleştirebileceği hizmetleri kendisinin yapmasıyla yerel yönetimlerde çalışanların iş yükü azalabilir, hem çalışanların hem de vatandaşın yapılacak işlemlerde zaman tasarrufu elde etmesi mümkün olur.
- Belediye hizmetlerinin yerel halkın katılım imkanlarını kullanarak gereksinimlerine göre karşılanması sağlanabilir.
- Yerele ilişkin bilgilerin daha kısa sürede toparlanması ve sınıflandırılması mümkün olabilir. Buradan sağlanan zaman tasarrufu iş yükü fazla olan diğer hizmetlere yansıtılabilir.
- Hizmette zaman ve mekan sınırlamasının ortadan kaldırılması, elektronik ortama aktarılan belediye hizmetlerinin kesintisiz olarak yerine getirilmesi ile mümkün olabilir.
- Elektronik ortamda sunulan hizmetler farklı semt ve mahallelerde yaşayan yerel halka eşit mesafede olma ve eşit düzeyde hizmet götürebilme imkanı sağlar.
- Elektronik ortamda sunulan hizmetler bürokratik işlem basamaklarını azalması ve kısa sürede sonuç elde edilmesine yardımcı olur.
- e-belediye uygulamaları halkın beklenti, talep ve şikayetlerini yönetsel birimlere daha kolay ve hızlı iletebilmesi hususunda fayda sağlar.
- Elektronik ortamda iletilen talep ve şikayetlere yönelik geri dönüşlerin daha kısa sürede yanıtlanması mümkün olur.
- Kentte yaşayanlar vatandaşlar arasında yaşanan yerin paydaşı olma anlayışı, sunulan elektronik erişimin katılımcı olma fırsatı güçlenir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yerel ve ulusal mekanizmalar tarafından etkin kullanımı e-katılım olgusunun güçlenmesinde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Vatandaşların temel haklarından biri olan siyasal ve yönetsel kararların oluşum süreçlerine katılım hakkı, bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla sunulmaktadır. Katılım olgusunun elektronik gelişmelerden destek alarak güçlenmesi hem geleneksel katılım alışkanlığının dönüşümü mümkün kılmakta hem de yeni katılım imkanlarının oluşumuna öncülük etmektedir. Bu katkıyla e-katılım daha fazla katılıma imkan vererek geniş kitlelere ulaşılmasına imkan sağlamakta; hizmet sunumlarını zamana ve mekana bağlı olmaktan çıkararak daha erişilebilir hale getirmektedir (Sobacı ve Altınok, 2011: 791-792).

5. 6360 SAYILI KANUN VE YENİ KURULAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE E-KATILIM

Küreselleşme; başta kamu yönetimi, kentler ve yerel yönetimler olmak üzere, yerleşik tüm kavram ve kurumların değişim yönünde sorgulanmıştır. Bu değişim süreci, ülkemizde özellikle 1950'li yıllarla başlayan hızlı kentleşmeye bağlı olarak ilerlemiş ve şekillenmiştir. Kentlerde artan nüfus mevcut hizmet sunumlarının yetersiz kalmasına neden olmuştur. Kente gelenlerin günlük yerleşimleri neticesinde ortaya çıkan durum altyapı, hizmet, kaynak vb. yetersizliklerin varlığı merkezi hükümeti, büyük kentsel alanlarda bütüncül planlar yapmaya, koordinasyon sağlamaya ve kentin bütününe yönelik hizmetler üretme kapasitesini artırmaya yönelik bir takım düzenlemeler yapma yoluna götürmüştür (Karakılçık, 2013: 170). Planlı dönem öncesi ve sonrası

hazırlanan raporlar, merkezi hükümet tarafından çıkarılan yasalar 1982 Anayasasına ” *kanunla, büyük yerleşim yerleri için özel yönetim modelleri getirebilir*” (m.127/3) şeklinde yansımıştır (Arikboğa, 2013: 54). Bu ifade Türkiye’de metropol kentler için uzun soluklu bir sürecin başlamasına yasal zemin oluştururken anayasasının verdiği yetkiyle, büyük kent merkezlerinde büyükşehir yönetimleri kurulmuştur.

Metropollerde özel yönetim modellerinin ilk örnekleri 1984 tarihli 3030 sayılı Kanun ile kurulmuştur. Kanun, metropoliten alanları yeniden ölçeklendirerek kendine yeni mekanlar yaratma arayışıyla 2004 tarihli 5216 sayılı Kanun⁴ ile yenilenmiştir (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 308). Ancak uygulama sürecinde yaşanan sorunlar sebebiyle yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur.

Büyükşehirlerde yaşanan yönetim ve şehirleşme problemlerini çözmek, küreselleşme ve beraberinde kamu yönetiminde meydana gelen dönüşümü takip etmek amacıyla, Türkiye de büyükşehir belediye yönetim sisteminde değişim ihtiyacı doğmuştur (Tortop vd, 2008: 262). Sürekli artan ve değişen ihtiyaçlara cevap vermek için oluşturulan mekanizmaların dönüşümü zorunlu hale gelirken, değişime ve değişimin ortaya çıkardığı ihtiyaçlara uyum sağlama yolunda yapılan en son düzenleme, il ölçeğinde büyükşehir yönetimlerini oluşturan 2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanundur (Karakılıç, 2013: 186).

Büyükşehir yönetim modelinde son dönem düzenlemesi olarak hayata geçen 6360 sayılı Kanun idari, mali, siyasi ve hizmet sunum ölçeği hususunda pek çok değişikliği beraberinde getirmiştir. 6360 sayılı Kanun çerçevesinde yapılan değişikliklerden bazılarına şunlardır (Karakılıç, 2013: 186);

Yasa ile 16 büyükşehir belediyesine ek olarak 14 il⁵ büyükşehir belediyesi statüsü elde etmiş ve büyükşehir sayısı 16’dan 30’a çıkarılmıştır. Büyükşehir belediye sınırı il mülki sınırına kadar genişletilmiş ve tüm büyükşehirler il ölçekli kurumsal yapılara dönüştürülmüştür. Büyükşehir olma koşulu nüfus koşuluna indirgenerek, nüfusu 750.000’i geçen illerin büyükşehirlerle dönüştürülebileceği belirtilmiştir. Büyükşehir olan bütün illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişiliğine son verilirken; görev, yetki, sorumluluk, personel, mal, hak, borç ve alacakları ile gelirleri ilgi alanına göre kamu kurumlarına devredilmiştir. Büyükşehir yapılan illerde valilerin il özel idarelerindeki görev, yetki ve sorumlulukları sona ererken, valilerin yerel yönetimlerle ilgili yetkileri 6360 sayılı Kanun ile kurulan *Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı’na* devredilmiştir. Bütün devir işlemlerinde yetki, yeni bir birim olan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı’na verilmiştir. İçişleri bakanlığına bağlı olarak kurulan bu kurumların yönetiminde valiler yetkili ve sorumlu kılınmıştır. Bütün büyükşehirlerdeki bucak yönetimleri ve tüzel kişilikleri kaldırılırken, bu yönetimler büyükşehir olmayan diğer illerde devam ettirilmiştir. Bütün büyükşehirlerdeki köylerin tüzel kişiliklerine son verilirken, bağlı oldukları ilçe belediyelerine köyler mahalle olarak bağlanmıştır. Tüm büyükşehirlerde ve öteki illerde belde belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak, belde belediyesi uygulamasına son verilmiş, beldeler büyükşehirlerde mahalleye, diğer illerde ise köy tüzel kişiliğine dönüştürülmüştür. Kanun ile bazı yerleşim yerlerindeki mahalle ve köyler birleştirilerek ilçe yapılmış, bazı mahalleler ayrılarak başka belediyelere bağlanmıştır. Pek çok kanunda değişiklik yaparak uygulamaya konulan kanunun; nüfus büyüklüğü, hizmet etkinliği, sosyal altyapı, fiziki yerleşim durumu, ekonomik gelişmişlik vb. kriterlere yönelik eleştiriler çerçevesinde uygulama süreci 30 Mart 2014’te gerçekleşen yerel seçimlerin ardından başlamıştır.

Türkiye yüzölçümünün %51’lik kısmını ve ülke nüfusunun yaklaşık %80’ni etkileyen bir düzenleme getirmesi sebebiyle; gerek kanunun yasalaşma sürecinde, gerekse yürürlüğe girene kadar geçen yaklaşık 16 aylık ara/hazırlık döneminde kanuna yönelik çeşitli eleştiriler yapılmıştır. Büyükşehir belediyelerinin yönetsel ölçeğinin il sınırına kadar genişletilmesi, il özel idarelerinin, köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılması, ölçek ekonomilerinden beklenen faydanın belirlenen ölçekte sağlanamayacağı söylemleri, belediyelerin kırsal alana hizmet sunma deneyimlerinin bulunmayışı sebebiyle ortaya çıkabilecek etkinsizlik beklentisi, turizm öncelikli büyükşehir alanlarında merkeze uzak ilçelere hizmet götürmede yaşanabilecek aksaklıklar, büyükşehir alanlarında eski köy/yeni mahallelerde yaşanabilecek imar ve planlama sorunları, büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında yaşanabilecek vesayet, merkezleşmenin yerelde vücut bulacağına yönelik endişeler vb. 6360 sayılı Kanun çerçevesinde ifade edilmiştir (Topcu,2015:115-125).

⁴ Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Kanun No. 5216

⁵ Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Kahramanmaraş, Mardin, Malatya, Manisa, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van, Ordu

6360 sayılı Kanun gerekçesinde; etkin, etkili, vatandaş odaklı, hesap verebilir, katılımcı, saydam ve olabildiğince yerele ağırlık veren yönetim anlayışının pek çok gelişmiş ülkenin kamu yönetimi reformları için temel ilke ve değer olduğuna değinilmiş; yerel yönetim birimlerinin sürekli biçimde geliştirilmesi ve etkin hizmet üretme kapasitesine sahip hale getirilmesi gerekliliğine dikkat çekilmiştir (6360 sayılı Kanun gerekçesi, 2012: 3). Gerekçede “...küreselleşmiş bir dünyada, kamu yönetiminde etkililik ve verimliliği artırmak, yönetsel kapasite ve koordinasyon eksikliği nedeniyle ortaya çıkan sorunları giderebilmek, vatandaşın yönetim sürecine daha fazla katılımını sağlamak...”⁶ ifadesine yer verilmektedir.

Yasa, büyükşehir alanında sunulan hizmetlerin tek elden yürütülmesi ile ortaya çıkacak ölçek ekonomileri sayesinde; hizmetlerin etkin, koordineli, zamanında, kaliteli, daha az kaynakla, daha verimli olabileceğini öngörmektedir. Ancak, yasanın temel gerekçelerinden olan ölçek ekonomisi (etkinlik ilkesi) ile demokratik işleyiş- katılım, yerindelik ilkesi arasındaki ters orantıya dikkat çekilmektedir (İzci ve Turan, 2013: 136).

Büyük kentsel alanlarda ölçek belirlemede dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de belirlenen ölçeğin demokratik katılıma imkan vermesidir. 6360 sayılı Kanunda iki temel husus vurgulanmıştır. Bunlar; etkili ve verimli bir yönetsel yapının inşası ve demokratik hayata katılıma imkan sağlayacak sınırların belirlenmesidir. Buna göre etkili katılımın gerektirdiği yönetsel ölçek bazı hizmetlerin yerine getirilmesi açısından uygunluk göstermemektedir. Katılım-yerelleşme ve ölçek-koordinasyon ilkelerinin dengelenmesi gerekliliği yasada bu yönüyle hissettirilmektedir (Koyuncu ve Köroğlu, 2012: 3). Kanun, ölçek ekonomisini hayata geçirerek; sunulan hizmetlerin daha geniş alanda daha az maliyetle hayata geçirebilmesini amaçlamaktadır. Gerekçede bu hususa, “büyükşehir alanında sunulan hizmetlerin tek merkezden yürütülmesi ile ortaya çıkacak ölçek ekonomileri sayesinde hizmetlerde etkinlik, koordinasyon ve kalite yükselecek, daha az kaynak ile daha kaliteli hizmet sunulması mümkün hale gelebilecektir” şeklinde yer verilmiştir⁷.

Tablo 1

6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Olan İllerin Yüzölçümü, Nüfus ve İlçe Belediye Sayısı

Yeni Büyükşehir Belediyeleri	İlin Yüzölçümü (km ²)	İlin Nüfusu	6360 Sonrası 14 yeni Büyükşehirde Toplam İlçe Belediye Sayısı
Aydın	7.943	1.041.979	17
Balıkesir	14.272	1.189.057	20
Denizli	11.861	978.700	20
Hatay	5.867	1.519.836	15
Manisa	13.269	1.367.905	17
Kahramanmaraş	14.525	1.089.038	11
Mardin	8.858	788.996	10
Muğla	12.974	894.509	13
Tekirdağ	6.339	906.732	11
Trabzon	4.662	766.782	18
Şanlıurfa	19.451	1.845.667	13
Van	21.334	1.085.542	13
Ordu	5.952	724.268	9
Toplam	147.307	5.068.366	177
Tüm BŞB Toplam	814.578	59.968.496	519

Kaynak: Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 2015 Faaliyet Raporundan faydalanılmıştır.

⁶ 6360 sayılı Yasanın gerekçesi için bkz.:<http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0690.pdf>

⁷ Bkz: <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0690.pdf>

6360 sayılı Kanun uygulama sürecinde oluşabilecek dezavantajlar içinde, il ölçeğinde yönetim sebebiyle meydana gelebilecek sorunlar sıralanmaktadır. İl ölçeğinde büyükşehir belediyeleri, özellikle yüzölçümü geniş illerde merkeze uzak ilçelere götürülmek durumunda olan büyükşehir belediye hizmetleri arasında nasıl bir mekanizma kurarak hareket edilecek sorusu ön plana çıkmıştır. Bu kapsamda kanunun gerekçesinde yer verilen " *vatandaşın yönetim sürecine daha fazla katılımını sağlamak*" yolunda yönetsel birimlerin çeşitli yollar geliştirme gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Çalışma dahilinde kavramsal analizi sunulan e-dönüşümün e-katılım fonksiyonu, bu süreçte değerlendirilebilecek alternatif bir yol olarak görülmektedir. Uzaklık-zaman kaybı, mesafe-maliyet sarmalında zamana ve mekana bağlılık kısıtını ortadan kaldırarak; elektronik erişim imkanlarının il ölçeğinde tüm vatandaşlar için kullanılabilir hale gelmesi, yerel yönetimlere aktif katılım söyleminin kuvvetlenmesine imkan sağlayacaktır (Topcu, 2015: 12). Ayrıca, yine kanun gerekçesinde yer verilen " *daha az kaynak ile daha kaliteli hizmet sunulması*" ifadesine elektronik erişim kapsamında yer vermek mümkündür. Buna göre; geleneksel yönetim anlayışında yazılı belge, faks ve posta yöntemi ile gerçekleştirilen hizmetlerin elektronik ortamda sunulmaya başlamasıyla ortaya çıkan verimlilik, şeffaflık ve kaynak tasarrufu; e-belediye uygulamalarının il ölçeğine yaygınlaştırılmasıyla yeniden gündeme gelecek ve mevcut faydası artış gösterebilecektir. Merkeze uzak yerleşim yerlerinde yaşayan vatandaşların yönetsel süreçleri takip etme imkanının elektronik olarak sunulmasıyla; vatandaş, yerel hizmetlerle ilgili doğru bilgiye ulaşabilme, yönetim çalışmalarını takip edebilme, talep ettikleri hizmetleri belediye ile etkileşime geçerek kişiselleştirebilme, mevzuat ve yasalar hakkında bilgi edinebilme, hizmet talep etme maliyetinin azalması ve hizmetlerin kısa sürede yerine getirilmesi olumlu etkilerle karşılaşılabilecektir (Çoruh, 2008: 6; Şahin, 2007:186).

Genel olarak büyükşehir belediyelerinin katılım boyutuyla elektronik erişim imkanlarından yararlanmaları web siteleri aracılığıyla mümkün olabilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerin kullanım alanının genişlemesiyle birlikte, kamu kurumlarının e-devlet yada e-katılım çerçevesinde kullandığı en görünür araç web siteleridir. Bu görünürlükle pek çok mekanizma yönetsel süreçlerine ilişkin pek çok konuda vatandaş bilgilendirmekte, bu web siteleri üzerinden çok yönlü iletişim süreçlerinin işletilmesine imkan sağlamaktadır. Bu kapsamda, ülke nüfusunun önemli kısmına hizmet sunan yeni büyükşehir belediyelerinin⁸ web siteleri üzerinden incelemeler gerçekleştirilecektir. Söz konusu inceleme, çalışmada oluşturulan kavramsal çerçeve ve kriterler üzerinden gerçekleştirilecektir. 6360 sayılı Kanun gerekçesinde yer verilen genişleyen ölçekte etkin hizmet sunumlarının gerçekleştirilmesi üzerine inceleme kriterleri belirlenecektir. Özellikle sınırları il ölçeğine çekilen büyükşehir belediyelerinin ölçek-koordinasyon ve katılım-yerelleşme ekseninde mevcut durumları ve elektronik erişim alternatifleri tespit edilmeye çalışılacaktır.

6. 6360 SAYILI KANUN ÖLÇEK VE (E)KATILIM İLİŞKİSİNİN YANSIMALARI

Modern devleti yapılandırmak, şeffaf ve katılımcı yönetsel süreçleri uygulamada görebilmek üzere gerçekleştirilen idari reformlar, ülke nüfusunu önemli ölçüde etkilemektedir. Bu eksende, yeni büyükşehir belediyelerinin elektronik erişim ve yerel katılım profilini e-katılım ve e-hizmet interaktif uygulamaları⁹ ile belirlenen kriterler¹⁰ üzerinden analiz edecektir.

⁸ Çalışma kapsamında 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediye statüsü alan belediyeler (Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa) üzerinden inceleme yapılmıştır.

⁹Başkana Mesaj, yerel halk ve seçilen başkan arasında iletişim süreçlerinin işletilmesine imkan sağlayan elektronik katılım aracı; çevrimiçi iletişim, vatandaşlar ile belediye hizmet birimleri arasında, belirli gün ve saatlerde hizmet talebi, öneri, şikayet ve sorun bildirim süreçlerinin etkileşimli olarak işletilmesini sağlayan chat benzeri elektronik katılım aracı; e-talep, vatandaşın mahalli nitelikteki ihtiyaçların karşılanması yönündeki isteklerin, standart bir form çerçevesinde elektronik olarak belediye yönetimlerine iletilmesini sağlayan bir e-katılım aracı; e-şikayet, vatandaşın sunulan yada sunulmasında sorun yaşanan bir hizmet hakkında belediye yetkilileri ile iletişime geçmesini sağlayan elektronik bir katılım aracı; SMS, vatandaşların öneri, şikayet, sorun vb. bildirimlerini cep telefonları aracılığıyla iletilmesini sağlayan elektronik katılım aracı; çağrı merkezi, vatandaşların yerel nitelikli soru, talep, şikayet, öneri, bilgi alma vb. başvurularını belediye personeline sabit bir telefon hattı üzerinden 7 gün 24 saat kesintisiz olarak iletilmesine imkan sağlayan elektronik bir katılım aracı; e-oylama, büyükşehir belediyelerinin yerel halka sunulan hizmetler, gerçekleştirilecek proje uygulamaları, sosyal ve kültürel faaliyetler hususunda gerçekleştirilecek yönetsel karar alma süreçlerine yerel halkı dahil edip fikir almasına ve proje demokrasisinin işletilmesine imkan sağlayan elektronik katılım aracı; canlı yayın-web TV: büyükşehir belediye meclisi tarafından gerçekleştirilen ve yasal olarak (5216 Sayılı Kanun, Mad. 14) yerel halkın katılım imkanı bulunan mutad toplantıların canlı yayın olarak web sitesi üzerinden sunulmasına imkan sağlayan elektronik erişim aracı; anket; belediye tarafından sunulan hizmetler hakkında yerel halkın değerlendirmesini almaya yönelik elektronik memnuniyet araştırması; BİMER, "4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu" kapsamında ilgili belediye web sayfası üzerinden Başbakanlık İletişim Merkezi'nin sayfasına doğrudan bağlanma imkanı sağlayan elektronik katılım

Büyükşehir belediyelerinin yerel, ulusal ve küresel düzeyde ulaşılabilirliği web siteleri üzerinden sağlanmaktadır. Aşağıda yer alan Tablo.2'de, 14 yeni büyükşehir belediyesinde e-katılım araçlarının mevcut durumu; web sayfalarında var olan e-katılım araçları (v) ve henüz uygulamaya konulmayan e-katılım araçları (y) paylaşılmaktadır

Tablo 2

Yeni Büyükşehir Belediyelerinin e-Katılım Araçları

Sıra No	Yeni Büyükşehir Belediyeleri	Yeni Büyükşehir Belediyelerinin e-Katılım Araçları											Toplam	
		Başkana Mesaj	Çevrimiçi İletişim	e-talep	e-Şikayet	BİMER	SMS	e-Oylama	Çağrı Merkezi	Canlı Yayın	Anket	v	y	
		1	Aydın	v	y	v	v	v	y	y	v	v	v	7
2	Balıkesir	v	y	v	v	v	y	y	v	y	v	6	4	
3	Denizli	y	y	v	v	v	y	y	v	y	v	5	5	
4	Hatay	v	y	v	v	v	y	y	v	y	y	5	5	
5	Manisa	v	y	v	v	v	y	y	v	y	y	5	5	
6	Kahramanmaraş	y	y	v	v	v	y	y	v	y	y	4	6	
7	Mardin	v	y	v	V	v	y	y	v	y	y	5	5	
8	Muğla	y	y	v	V	v	y	y	v	v	y	5	5	
9	Malatya	v	y	v	V	v	y	y	v	v	y	6	4	
10	Tekirdağ	v	y	v	V	v	y	y	v	v	y	6	4	
11	Trabzon	v	y	v	V	v	y	y	y	y	y	4	6	
12	Şanlıurfa	v	y	v	V	v	y	y	v	y	v	6	4	
13	Van	v	y	v	V	v	y	y	v	y	v	6	4	
14	Ordu	v	v	v	V	v	y	y	v	v	y	7	3	

Tablo.2'de e-katılım araçlarının mevcut durumu paylaşılmaktadır. Tabloda yer almayan, genel bir değerlendirmeye; büyükşehir belediyelerinin web sitelerinin tamamında bilgi hizmetlerinin paylaşımı konusunda oldukça fonksiyonel bir görüntünün varlığından söz edebilmek mümkündür. Bilgilendirme hizmetleri kapsamında, büyükşehirlerin tamamının web sayfasında; başkan profili, meclis, encümen, teşkilat, organizasyon ve yönetim şeması, geçmiş dönem belediye meclisi kararları, faaliyet ve komisyon raporları, stratejik plan gibi kurumsal bilgiler; meclis üyelerine yönelik detay bilgiler; belediye kanununun kapsamında sunulan hizmetler; kentin sosyal, ekonomik ve kültürel dokusuna dair tanıtım içerikli bilgiler, belediyenin geçmişine ve eski başkanlara ilişkin bilgiler, belediyenin çalışmalarına yönelik proje bilgileri, güncel faaliyet paylaşımları, geleceğe dönük etkinlik takvimleri, yerel halkın günlük hayatta ihtiyacı olabilecek nöbetçi eczane, hava durumu, önemli numaralar vb. genel bilgilere rastlamak mümkündür. Bu yönüyle, büyükşehir statüsünü alan yeni belediyelerin bilgi verme fonksiyonunu yerine getirecek yeterlilikte olduğu düşünülmektedir.

6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesi olan 14 belediyenin interaktif e-katılım araçları bakımından yeterince fonksiyonel olmadığı Tablo.2'de görülmektedir. Bu düşüncüyü destekleyen, belediye yönetimi ve

aracı (Karkın ve Çalhan, 2011:810; Çukurçayır, 2005: 221-230; Sobacı ve Altınok, 2011: 793; Bensghir,2000:76-90; 2001a:113-131; 2001b:62-72; 2001c:114-126; Arıcılar, 2012:137-138; Aydın ve Kiracı,2014:38).

¹⁰ Söz konusu kriterlerin belirlenmesinde literatüre dayalı genel bir araştırma yapılmıştır. Bu yöntemin benimsenmesinde amaç, eski büyükşehir belediyelerini inceleyen benzer araştırmalar ile yeni büyükşehir belediyelerini benzer kriterler çerçevesinde konu alan bu çalışma arasında elektronik uygulamaların kullanımı açısından bir kıyaslama yapabilmektir. Bu kapsamda incelenen çalışmalar için bkz: "Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinde E-Katılım Uygulamaları WEB Site İçerik Analizi", M. Zahid Sobacı ve Ramazan Altınok, 2011; "İl Belediye WEB Sitelerinin e-Katılım Açısından Analizi", Naci Kırhan ve H. Serhan Çalhan, 2011; "Küçükşehir Belediyelerinde WEB Sitesi ve E-Belediye Kullanımı: Bilecik Belediyesi Örneği", Ali Acılar.

yetkili birimleri ile yerel halka karşılıklı etkileşim imkanı veren elektronik erişim imkanlarının önemli bir kısmının çoğu belediyede henüz uygulamaya konulmamasıdır. Mevcut tabloda yeni büyükşehirlerin e-talep, e-şikayet, BİMER, başkana mesaj, çağrı merkezi gibi e-katılım araçları konusunda fonksiyonel olduğu görülmektedir. Ancak, özellikle e-oylama, çevrimiçi iletişim, SMS ve anket uygulamaları konusunda büyükşehirlerin e-katılım olanaklarının henüz geliştirilmediği görülmektedir.

Vatandaşın karar alma süreçlerine katılımını zamana ve mekana bağlı olmadan; hızlı, kolay ve güvenilir şekilde sağlayan elektronik erişim, birer paydaş olarak vatandaşın yönetsel karar alma süreçlerinde yer almasını sağlamaktadır (Sobacı ve Altınok,2011:800). Ancak, yapılan çalışma göstermektedir ki yeni büyükşehir belediyeleri e-katılım olanakları bu yönde henüz yeterince işlevselleştirilmemiştir. Çalışmada yer verilen, 6360 sayılı Kanun özelinde, il ölçeğinde, katılım-yerelleşme ve ölçek-koordinasyon ilişkisinde olası sorunları elektronik katılım yoluyla azaltmak mümkün mü sorusu akıllara gelmektedir. Tablo.2'de yer alan e-talep, e-şikayet, çağrı merkezi, BİMER, başkana mesaj ve canlı yayın-webTV e-katılım araçlarının işlevselliği düşünüldüğünde, bu soruya olumlu yanıt vermek mümkündür. Merkezden uzak yerleşim yerlerinde, il ölçeğinde büyükşehir belediyelerinin yerine getireceği hizmetler hakkında bilgi alma/çağrı merkezi, sorun bildirme/e-şikayet, hizmet talep etme/e-talep, bilgi edinme hakkı/BİMER, üst yönetici ile iletişim/başkana mesaj ve yönetsel kararların alındığı belediye meclisi toplantılarının takip etme/canlı yayın-web TV gibi e-katılım imkanları, il ölçeğinde yerel katılımın olumsuzluklarının giderilmesi açısından işlevseldir. Bu sonuçtan hareketle, mevcut elektronik uygulamaların geliştirilmesinin ve tüm büyükşehir belediyeleri tarafından yaygın kullanımının söz konusu işlevselliği artıracakları öngörülmektedir. Ayrıca, benzer ve yerel katılım yönünde faydası kesinleşmiş yeni elektronik erişim uygulamalarının¹¹, belirlenen niteliklerle tüm büyükşehir belediyeleri tarafından kullanılması önerilmektedir.

Genel olarak Türkiye'de belediyelerin elektronik erişim aracılığıyla sunduğu hizmetlerde, e-katılım uygulamalarının e-hizmet uygulamalarının gerisinde kaldığı yönünde tespitler söz konusudur (Sobacı ve Altınok, 2011: 801). Ölçek-hizmet ilişkisi düşünüldüğünde il ölçeğinde sunulan hizmetlerde gecikmenin olası sorunları e-hizmet araçlarının işlevselleştirilmesi ile giderilebilir mi sorusu akıllara gelmektedir. Geçmiş uygulama süreçlerine yönelik tespitler ve 6360 sayılı Kanun kapsamında bazı hizmetlere elektronik erişim imkanı bulunmasının, yerel katılım açısından işlevsel olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda, belirlenen kriterlerle¹² web sayfaları üzerinden yapılan incelemelere Tablo 3'de yer verilmiştir¹³.

¹¹ SEMOS (Sakarya Büyükşehir Elektronik Muhtarlık Otomasyon Sistemi),

Bkz: <http://www.sakarya.bel.tr/a/Proje/semos/66>

¹² *E-Fatura ödeme*, su faturasını elektronik ortamda ödeme imkanı; *e-vergi ödeme*, emlak vergisini elektronik ortamda ödeme imkanı; *e-imar sorgulama*, belediye ölçeğinde imar durumuna yönelik sorgulama yapabilmek imkanı sağlayan e-hizmet aracı; *e-ruhsat sorgulama*: belediye ölçeğinde işyeri açmaya yönelik ruhsat sorgulamasının elektronik ortamda yapılabilmesine yönelik e-hizmet; *e-evrak takibi*, belediyeden talep edilen hizmetlere yönelik süreci gösteren evrakların takibine imkan sağlayan e-hizmet; *e-ulaşım*, yerel halka şehir içi ulaşımaya yönelik sunulan hizmetlerin (sefer saati, güzergah vb.) elektronik ortamda paylaşılması; *e-trafik*, şehir içi ulaşımın mevcut durumunu kullanıcılarla paylaşmaya yönelik e-hizmet aracı; *e-haber*, büyükşehir belediyesine yönelik tüm haberlerin, duyuruların yerel halka ulaştırılmasını sağlayan e-hizmet aracı; *e-mobil*: büyükşehir belediyesi hizmet uygulamalarının cep telefonu uygulaması olarak kullanılmasına imkan sağlayan e-hizmet.

¹³ Tablo.3'de yer verilen e-fatura ödeme, e-vergi ödeme, e-imar sorgulama, e-ruhsat sorgulama, e-evrak takibi kriterlerine büyükşehir belediyelerin e-belediye uygulamalarında yaygın olarak yer verilmesi sebebiyle tercih edilmiştir.

Tablo 3

Yeni Büyükşehir Belediyelerinin e-Hizmet Araçları

Sıra No	Yeni Büyükşehir Belediyeleri	Yeni Büyükşehir Belediyelerinin												
		e-Hizmet Araçları											Toplam	
		e-Fatura Ödeme	e-vergi ödeme	e-İmar sorgulama	e-ruhsat Sorgulama	Kent Rehberi	e-evrak takip	e- ulaşım	e-trafik	e-haber	e-mobil	v	Y	
1	Aydın	v	v	v	v	y	v	v	y	v	v	8	2	
2	Balıkesir	v	v	v	v	v	v	v	y	v	y	8	2	
3	Denizli	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	10	-	
4	Hatay	y	y	y	y	v	y	y	y	v	y	2	8	
5	Manisa	v	v	v	v	v	v	v	v	v	y	9	1	
6	Kahramanmaraş	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	10	-	
7	Mardin	y	y	y	y	v	y	y	y	v	y	2	8	
8	Muğla	v	v	v	v	v	v	v	y	v	y	8	2	
9	Malatya	v	v	v	v	v	v	v	v	v	y	9	1	
10	Tekirdağ	v	v	v	y	v	v	y	y	v	y	6	4	
11	Trabzon	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	10	-	
12	Şanlıurfa	v	V	v	v	v	v	y	y	v	y	7	3	
13	Van	v	Y	v	y	v	y	v	y	v	y	5	5	
14	Ordu	v	V	y	y	v	v	y	y	v	v	6	4	

Tablo.3'de yeni büyükşehir belediyelerinin e-hizmet araçlarına yer verilmektedir. Genel olarak, yukarıda yer verilen hizmetlerin çoğu; tüm belediyelerin web sitelerinin ana sayfalarında interaktif uygulamalar kısmında e-belediye hizmetleri başlığı altında yer almaktadır. e-belediye başlığı altında yer alan e-hizmetlerden faydalanabilmek için vatandaşların elektronik ortamda kimlik numaraları ile sicil birleştirme bürosundan sicil numarası ve e-belediye kullanım şifresi alması gerekmektedir. Bu süreçte yapılan incelemeler, e-belediye uygulamalarının çeşitli isimlerle güvenlik kapsamına alındığını göstermektedir. e-borç ödeme, e-vergi ödeme, e-imar sorgulama, e-ruhsat sorgulama, kent rehberi, evrak takibi, e-haber gibi e-hizmet uygulamaları konusunda tüm belediyelerin işlevsel olduğu görülmektedir. Özellikle merkeze uzak yerleşim yerlerinde bulunan yerel halkın herhangi bir mesafe engeline takılmadan takip gerektiren evrak iş ve işlemleri ve elektronik erişimle kısa sürede ve kolaylıkla gerçekleştirilebilen ödeme işlemlerini e-hizmet araçlarıyla gerçekleştirebiliyor olması oldukça önemlidir. Hizmet ölçeğinin il sınırına ulaştığı büyükşehir belediyelerinin, bu ve benzeri hizmetleri elektronik erişim araçlarıyla sunuyor olmasının; hem belediye açısından hem de hizmeti alacak vatandaş açısından tasarruflu olacağı düşünülmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılarak gerçekleştirilen e-hizmet araçlarıyla söz konusu hizmetin kişiselleştirilebilmesi mümkün olmaktadır. Bu yönüyle sunulan elektronik erişim imkanları, yerel halkı belediyenin aktif bir paydaşı haline getirmektedir. Belediye web sitesi üzerinden, iş ve işlem yapma süreçlerini işleten paydaşların yerel katılım bilincinin de bu süreçte kuvvetlenebileceği öngörülmektedir.

Tablo.3'de büyükşehir belediyelerinin mevcut e-hizmet araçları arasında yer alan ; e-mobil, e-trafik ve e-ulaşım hizmetlerin yeni büyükşehirlerde diğer e-hizmetlere kıyasla daha az işlevsel olduğu görülmektedir. Cep telefonu kullanımlarının artış gösterdiği günümüzde¹⁴, mobil uygulamalarla vatandaşa ulaşabilmek, e-hizmet araçlarının çeşitlenmesinde ve daha nitelikli tasarımların yapılmasında etkili olacaktır. Şehir kameraları aracılığıyla kenti 7/24 izleyebilen belediyelerin vatandaşlara sunduğu hizmetlerin ve şehir içi ulaşımı

¹⁴ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Artışı 2016. Bkz: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779>

kolaylaştırıcı elektronik uygulamaların uygulandığı belediye sayısının artması da bu kapsamda vurgulanacak diğer hususlardır.

7. SONUÇ

Bu çalışma, kamu yönetiminde e-dönüşüm sürecini, 6360 sayılı Kanun ölçeğinde uygulayan yeni büyükşehir belediyelerinin; e-katılım ve e-hizmet profilini; katılım-yerelleşme ve ölçek-koordinasyon sarmalında ortaya koymaya çalışmıştır.

Kanunun temel gerekçelerinden biri belirlenen ölçekte demokratik katılımın etkinleştirilmesi ve yerel katılımın güçlendirilmesidir. Katılım-yerelleşme ve ölçek-koordinasyon ilişkisinde etkinliği sağlamak amacıyla belirlenen ölçek; yerel halkı, yerel katılım mekanizmalarından uzaklaştırabilmektedir. Bu yönüyle, gerekçede belirtilen demokratik katılımı güçlendirme hedefinin mevcut deneyimlerle ne ölçüde örtüştüğünü görmek uygulama çıktılarının değerlendirilmesinde önemli bir faktördür.

Katılımcılık açısından belediye yasalarının işlevselliğinin 6360 sayılı Kanun özelinde değerlendirilmesi yerel katılımının geleceğini ortaya koymak açısından da önemli ve gereklidir. Bu gereklilikle, yeni sistemin geniş ölçekte uygulanacak olmasından kaynaklanan dezavantajı elektronik iletişim tekniklerinin etkin kullanımı ile azaltmak mümkün mü sorusuna bu kapsamda yanıt aranmaya çalışılmıştır. Bir öneri geliştirmek üzere yapılan incelemede 14 yeni büyükşehir belediyesinin web siteleri üzerinden e-katılım mekanizmalarının ne şekilde işletildiği incelenmiştir. Yapılan incelemede bazı belediyelerin farklı isimler ile ifade edilen e-katılım ve e-hizmet araçlarıyla, vatandaşın çeşitli konularda var olan taleplerine cevap verebildiği tespit edilmiştir. Bu incelemeden hareketle yapılan tespit; yerel katılımın ölçek engeline takılmadan işletilebilmesi için büyükşehir belediyelerinin elektronik erişim düzeyinde vatandaş katılımını sağlamaya dönük çeşitli ve nitelikli uygulamalar geliştirmesine öncelik vermesi yönündedir. İl mülki sınırında hizmet sunmakla sorumlu birimlerin bu ve benzeri uygulamalara önem vermesi ve söz konusu uygulamaların varlığının ilgili birimler tarafından denetlenmesi ile 6360 sayılı Kanunun demokratik katılım konusundaki dezavantajlarının önemli ölçüde azaltılabileceği düşünülmektedir.

Özellikle vatandaşların katılmadığı meclis toplantılarını buldukları yerden izleyebilme fırsatı verecek olan canlı yayın vb. geliştirilmiş uygulamaların hayata geçirilmesi; şikayet, istek, görüş ve önerilerini yönetim süreçlerine iletebilme ve kısa sürede geri dönüş almaya yönelik uygulamaların arttırılması, belediyelerin yetki alanındaki iş ve işlemler hakkında interaktif bilgi almaya dönük bir anlayış, belediye tarafından tahsil edilen yasal ödemelerin elektronik düzlemde gerçekleştirilmesini mümkün hale getiren bir süreç, kentin yüzü olma bilinciyle kente yönelik tüm merak edilenleri vatandaşlar ya da kenti kullanacak olanlar için elektronik ortama taşıyabilen bir rehber, belediyelerin iş yeri açma, proje onaylatma, ruhsat izin verme vb. onay süreçlerini elektronik katılım ile gerçekleştirebilen bir denetleyici, yeni ve güncel uygulamalarla belediyeyi vatandaşın olduğu her yere taşıyabilen bir profil, belediye sınırlarında gerçekleştirilecek hizmetlere kentli vatandaşlarla karar verebilen bir paydaş ruhu vb. olabilmesi ile mümkün olabilir.

Hizmetin etkinliği için belirlenen ölçek, yönetsel birim sayısı, hizmet çeşitliliği, kullanıcı sayısı gibi belirleyicilerden bağımsız olarak; bilgi ve iletişim teknolojilerini işlevselleştirebilen ve katılım/paydaş ruhunu esas alan yerel yönetimler başarılı çıktılara ulaşabilmektedir. Belediye büyüklüğünün elektronik hizmet uygulamalarının geliştirilmesi için önemli bir etken olduğu literatürde ifade edilmektedir. 6360 sayılı Kanun gerekçesinde, ölçek ve etkinlik konusunda örneklendirilen İstanbul ve Kocaeli gibi büyükşehir belediyelerini e-katılım ve e-hizmet araçlarının yeni büyükşehirlerde işlevselleştirilmesi yönünde örneklendirmek mümkündür. Bu örneklendirme ekseninde, nasıl bir kamu yönetimi sorgulamasında, yerel düzeyde belirlenen hizmet ölçeğinde elektronik erişim imkanlarının niteliği ve niceliğini etkili bir biçimde arttırabilen ve bu yönde interaktif uygulama modellerinin geliştiren yönetim tespiti ön plana çıkmaktadır.

E-dönüşüm yolunda yeni büyükşehir belediyelerinin mali ve teknik yetersizlikler, uzman personel istihdam eksikliği, bilgisayarlaşma imkanının yersizliği, yerel halka dönük olarak bilgisayar okuryazarlığının azlığı gibi sürece bağlı iyileşmelerle güçleneceği öngörülmektedir. E-katılım hususunda ise geçmiş, bugün ve geleceği

içine alan daha kapsayıcı bir bakış açısına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu noktada, katılım olgusunu algıda ve uygulama pratiklerinde güçlendirebilmek için geleneksel oy verme anlayışına alternatif olarak; küreselleşmenin etkisiyle şekillenen idari reformların, yönetsel mekanizmalara etkisini pozitif yönde etkileyecek bir katılım zihniyetinin dönüşümüne öncelik verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Arıkboğa, Erbay (2013). "Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli", *Yerel Politikalar Dergisi*, Sayı:3, ss.48-96.
- Acılar, Ali, (2012)," Küçük Şehir Belediyelerinde WEB Sitesi ve E-Belediyecilik Kullanımı: Bilecik Belediyesi Örneği", *DPUJSS*, N:32,Vol:1.
- Aydın, S. İsmail ve Kiracı, Arzdar, (2014) "Belediyelerin Hizmet Sunumunda E-Belediyecilik Kriterleri: Kocaeli İli ve Bazı İlçelerinden Bir Örnek", *Siirt Üniversitesi İİBF İktisadi Yenilik Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1; 32-43.
- Bengşir, T. Kaya, (2000)"Web'teki Belediyelerimiz: Ankara Büyükşehir Belediyesi", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 9(2), 76-90.
- Bengşir, T. Kaya,(2001a), "Web'teki Belediyelerimiz: İzmir Büyükşehir Belediyesi", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 10(2), 113-131.
- Bengşir, T. Kaya, (2001b), "Web'teki Belediyelerimiz: Antalya Büyükşehir Belediyesi", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 10(2), 62-72.
- Bengşir, T. Kaya, (2001c), "Web'teki Belediyelerimiz: Kayseri Büyükşehir Belediyesi", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 114-126.
- Canpolat, Hüseyin, (2009), "Türk Kamu Yönetiminde Değişim: Son Dönem Kamu Yönetimi Reformlarının Küreselleşme ve Yeni Kamu Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi" VII. Kamu Yönetimi Forumu (KAYFOR), Kahramanmaraş.
- Çevikbaş, Raşid,(2012) "Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı Ve Türkiye Uygulamaları", *Ekonomi Ve Yönetim Araştırma Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, s.s.9-32.
- Çoruh, Mustafa, (2009),"Türkiye'de E-Belediye Araştırma Sonuçları", inet-tr'09-XVI. Türkiye'de İnternet Konferansı,12-13 Aralık 2009, Bilgi Üniversitesi, İstanbul. <http://inet-tr.org.tr/inetconf14/bildirir/2.pdf>, Erişim Tarihi: 01.08.2016).
- Çoruh, Mustafa, (2008), "Belediyeler ve İnternet", inet-tr-XIII. Türkiye'de İnternet Konferansı,22-23 Aralık 2008, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara. http://inet-tr.org.tr/inetconf13/kitap/çoruh_inet08.pdf, Erişim Tarihi: 01.08.2016.
- Çıkrıçayır, M.Akif, (2005), "Siyasal Katılım Olanakları Açısından Yerel Siyaset: Yönetişim ve Yerel Alanda Yararlanılabilecek Diğer Yöntemler", . H. Özgür ve M. Kösecik (Ed). *Yerel Yönetimler Üzerine Yazılar-1: Reform*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Eroğlu, Tuğba,(2010),"Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Türk Kamu Personeli Yönetimine Etkisi", *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 12, ss.225-233.
- Erkan, Volkan, (2008), *Kamu Kuruluşlarında Stratejik Planlama, Türkiye Uygulaması ve Kuruluşlarda Başarıyı Etkileyen Faktörler (Vol. 23)*,DPT Yayınları, Ankara.

- Gül, Hüseyin. ve Seda. Batman, (2013), Dünya ve Türkiye Örneklerinde Metropolitan Alan Yönetim Modelleri ve 6360 Sayılı Kanun. *Yerel Politikalar Dergisi*. Sayı:3, ss.7-47.
- Güler,Birgül A.,(2001) "Yerel Yönetimler ve İnternet",
<http://www.inet.tr.org.tr/inetconf7/Sunum/yerelyonetim.doc>,Erişim Tarihi: (14.07.2016).
- Henden, H. B. ve Henden , R. (2005). "Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim ve E-Belediyecilik", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14):48-66.
- İzci, Ferit ve Turan, Menaf, (2013), Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği. *SDÜ İ.İ.B.F. Dergisi*, 18 (1), 117-152.
- Karakılçık, Yusuf (2013), Yeni Yerel Bölgesel Gelişmeler Işığında Yerel Yönetimler, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Karkın, Naci (2005), E- Dönüşüm Yolunda Türkiye: E-Devlet Stratejisi Hazırlama Süreci ve Yaşanılan Sorunlar", A.
- Nohutçu ve A. Balcı (Ed). *Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması*. İstanbul: Beta Yay.
- Karkın, Naci, (2012) "e-Katılım Kavramı ve Süreci: Kamu Siyasa Oluşum Sürecinde Vatandaş Katkısının Olabilirliği", *Sosyo ekonomi*, Ocak-Haziran, 2012-1.
- Karkın,Naci, ve Çalhan, Hüseyin S., (2011),"İl Belediye Web Sitelerinin e-Katılım Açısından Değerlendirilmesi", Kamu Yönetimi Forumu 2010. Aslan, O. vd. (Ed). *Kamu Yönetimi ve Teknoloji*. Ankara:TODAİE.
- Koyuncu, E. ve Köroğlu, N.T. (2012). Büyükşehir Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme, TEPAV Yayını,
<http://www.tepav.org.tr>, Erişim Tarihi: 02.12.2014.
- Özer, M., (2005). "Günümüzün Yükselen Değeri: Yeni Kamu Yönetimi" *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 59, s.s. 3-46.
- Parlak, Bekir. ve Sobacı, Zahid, (2010), "A Comparative Analysis of Local Agenda 21 Websites in Turkey in Terms of E-Participation", Christopher G. Reddick (Der.), *Politics, Democracy and E-Government: Participation and Service Delivery*, Information Science Reference, IGI Global, Hershey PA-New York, 75-93.
- Polat,R.K. (2006), E- Belediyecilik Kılavuzu Yerel Yönetim Vatandaş Etkileşimi, İstanbul: Tasam Yayınları.
- Sobacı, M.Z. ve Altınok, R., (2011). "Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin E- Katılım Uygulamaları Web Site İçerik Analizi", ", Kamu Yönetimi Forumu 2010. Aslan, O. Vd. (Ed). *Kamu Yönetimi ve Teknoloji*. Ankara:TODAİE.
- Şahin, Ali (2007)." Türkiye'de E-Belediye Uygulamaları ve Konya Örneği", Erciyes Üniversitesi, İİBF Dergisi, 29:161-189.
- Tortop, Nuri (2008). Mahalli İdareler, Nobel Yayınları, Ankara.
- Topcu, D., (2015). Türkiye'de Yeni Büyükşehir Belediye Sistemi", Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Ulusoy, Ahmet ve AKDEMİR, Tekin (2013). Mahalli İdareler-Teori-Uygulama- Maliye, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yıldırım, U. ve Öner, S. (2004) "Bilgi Toplumu Sürecinde Yerel Yönetimlerde Eğitim-Bilişim Teknolojisinden Yararlanma: Türkiye'de E-Belediye Uygulamaları", The Turkish Online Journal of Educational Technology TOJET, 3(1):49-60.

On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun No: 6360, Kabul Tarihi: 12.11.2012, <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6360.html>, Erişim Tarihi: 20.07.2016.

Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Kanun No. 5216, Kabul Tarihi: 10.7.2004. <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5216.html>, Erişim Tarihi: 20.07.2016.

Aydın Büyükşehir Belediyesi, <http://aydin.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 15. 11.2016).

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, <http://www.balikesir.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 15.11.2016).

Denizli Büyükşehir Belediyesi, <http://www.denizli.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 15.10.2016).

Hatay Büyükşehir Belediyesi, <http://www.hatay.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 15.10.2016).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, <http://kahramanmaras.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 10.11.2016).

Mardin Büyükşehir Belediyesi, <http://mardin.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 22.04.2017).

Malatya Büyükşehir Belediyesi, http://malatya.bel.tr (Erişim tarihi: 01.11.2017).

Manisa Büyükşehir Belediyesi, <http://www.manisa.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 15.11.2016).

Muğla Büyükşehir Belediyesi, <http://www.mugla.bel.tr/>, (Erişim Tarihi: 15.11.2016).

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, <http://www.tekirdag.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 15.11.2016).

Trabzon Büyükşehir Belediyesi, <http://www.trabzon.bel.tr/> (Erişim tarihi: 01.11.2016).

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi. <http://www.sanlıurfa.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 10.11.2016).

Van Büyükşehir Belediyesi, <https://van.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 10.11.2016).

Ordu Büyükşehir Belediyesi, <http://ordu.bel.tr/>, (Erişim Tarihi: 15.11.2016)